

2009 m. lapkritis Nr. 11 (26)

VALSTYBINĖ DUOMENŲ APSAUGOS INSPEKCIJA – tai Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstaiga, įkurta 1997 m. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1996 m. spalio 10 d. nutarimu „Dėl Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos įsteigimo“. Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija nagrinėja asmenų skundus, tikrina asmens duomenų tvarkymo teisėtumą, konsultuoja duomenų valdytojus ir subjektus, tvarko Asmens duomenų valdytojų valstybės registrą, teikia pasiūlymus valstybės ir savivaldybių institucijoms bei įstaigoms dėl asmens duomenų tvarkymo, apsaugos, vykdo kitas įstatymu priskirtas funkcijas.

Naujienu biuletenyje vartojamos santrumpos:

VDAI – Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija, ADTAĮ – Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymas

Konferencijos „Asmens privatumo ir duomenų apsauga Lietuvoje“ akimirkos

VALSTYBINĖJE DUOMENŲ APSAUGOS INSPEKCIJOJE**Dėl Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos atliekamų tikrinimų**

2009 m. lapkričio mėn. VDAI informavo visuomenę dėl atliekamų tikrinimų, paaiškino, kokie jie gali būti, šiek tiek detalizavo jų atlikimo tvarką.

VDAI iš žmonių, įvairių įstaigų ir organizacijų bei žiniasklaidos kasmet sulaukia gausybės skambučių, laiškų, kitų signalų, kuriais pranešama apie galimus duomenų apsaugos pažeidimus, prašoma konsultacijos dėl asmens duomenų tvarkymo, patariama, kaip geriau būtų galima reguliuoti asmens duomenų tvarkymą. VDAI visuomet analizuoja ją pasiekusius signalus. Dažniausiai tam, kad būtų galima tinkamai išnagrinėti pažeidimą, reikia papildomos informacijos, laiko ir žmogiškųjų išteklių, todėl VDAI, atlikusi preliminarų pažeidimo tyrimą ir matydama problemą vienoje ar kitoje veiklos srityje, planuoja išsamų įmonės ar visos veiklos srities įmonių patikrinimą ir įtraukia jį į metinį prevencinių tikrinimų planą. Pirmiausia prioritetai rengiant metinius prevencinių tikrinimų planus teikiami tokioms sritims ar sektoriams, dėl kurių galima netinkamo asmens duomenų tvarkymo gali nukentėti daugiau žmonių. Atsižvelgiant į gautų signalų pobūdį ir svarbą bei keliamas grėsmes gali būti organizuojami ir skubūs pažeidimų patikrinimai.

Baigusi minėtus tyrimus VDAI rengia apibendrinimus ir apie tame sektoriuje rastus pažeidimus informuoja visuomenę.

Norėtume dar kartą atkreipti visuomenės dėmesį, kad kiekvienas asmuo, vadinamasis duomenų subjektas, turi teisę kreiptis į juridinį arba fizinį asmenį, tvarkantį jo asmens duomenis, vadinamąjį duomenų valdytoją, susipažinti su savo asmens duomenimis ir tuo, kaip jie yra tvarkomi. Kai duomenys tvarkomi nesilaikant Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo (toliau – ADTAI) ir kitų teisės aktų nuostatų, asmuo turi teisę reikalauti ištaisyti, sunaikinti jo asmens duomenis, turėdamas teisėtą pagrindą, nesutikti, kad būtų tvarkomi jo asmens duomenys. Duomenų valdytojas turi motyvuotai pagrįsti atsisakymą vykdyti duomenų subjekto prašymą įgyvendinti ADTAI nustatytas duomenų subjekto teises.

Kiekvienas asmuo gali kreiptis į VDAI ir pateikti skundą dėl duomenų valdytojo galimai netinkamų veiksmų (neveikimo) asmens duomenų ar privatumo apsaugos srityje. Primename, kad skundais nelaikomi asmenų kreipimaisi žodžiu ar raštu, kuriuose neskundžiami duomenų valdytojai, o prašoma paaiškinti, suteikti kitą informaciją ar pageidaujamus dokumentus. Taip pat žmogus gali skųsti duomenų valdytoją tik dėl savo ar asmens, kurio atstovas jis yra, duomenų tvarkymo, bet ne kito suaugusio veiksniaus žmogaus asmens duomenų tvarkymo, t. y. teisę pateikti skundą kiekvienas turi įgyvendinti pats.

LIETUVOJE**Konferencija „Asmens privatumo ir duomenų apsauga Lietuvoje“**

2009 m. lapkričio 26 d. įvyko konferencija „Asmens privatumo ir duomenų apsauga Lietuvoje“. Vieta – viešbutis „Šarūnas“, Raitininkų g. 4, Vilniuje. Renginio organizatoriai – VDAI kartu su UAB „Expozona“.

Šio renginio tikslas – viešojo ir privataus sektoriaus atstovus supažindinti su asmens privatumo ir duomenų apsaugos aktualijomis Lietuvoje darbuotojų teisės į privatumą, skolų išieškojimo ir vaizdo stebėjimo kontekste.

Konferencijoje buvo perskaityti 7 pranešimai, sudarę 3 pranešimų sesijas. Kiekviena iš jų buvo baigiama diskusijomis, kuriose renginio dalyviai turėjo puikią galimybę užduoti klausimų, pasisakyti, pasiaiškinti dėl rūpimų neaiškumų, padiskutuoti.

Pranešimai:

- „Ar sulauksime – „1984-ųjų“? (privatumas ir viešumas informacinėje visuomenėje: tendencijos ir grėsmės)“ (Dr. Algirdas Kunčinas, VDAI direktorius);
- „Darbuotojas taip pat turi teisę į privatumą“ (Rita Vaitkevičienė, VDAI direktoriaus pavaduotoja);
- „Asmens duomenų tvarkymas: kaip jis gali padėti kurti santykius su klientais?“ (Jurgita Komar, AB Rytų skirstomųjų tinklų vyresnioji teisininkė);
- „Asmens duomenų tvarkymas ir problematika ikiteisminiame skolų išieškojime“ (Giedrius Žala, UAB „Ekskomisarų biuras“ Verslo saugos skyriaus specialistas);
- „Vaizdo stebėjimo teisinis reglamentavimas ir šių dienų aktualijos“ (Daiva Paulikienė, VDAI Teisės skyriaus vedėja);
- „Bendrieji reikalavimai organizacinėms ir techninėms duomenų saugumo priemonėms“ (Aušra Gučienė, VDAI Informacijos ir technologijų skyriaus vedėja);
- „Vaizdo stebėjimo sistema Vilniaus mieste – dabartis ir ateitis“ (Rimvydas Jančiauskas, Vilniaus miesto savivaldybės administracijos Informacinių technologijų skyriaus vedėjas).

Konferencijos pranešimus galite rasti VDAI interneto svetainėje adresu <http://www.ada.lt/index.php?lng=lt&action=page&id=704>.

Prevenciniai degalinių tikrinimai

2009 m. lapkričio 24 d. VDAI parengė tikrinimų, atliktų 2009 m. bendrovėms priklausančiose degalinėse dėl duomenų subjektų teisių įgyvendinimo automatinio būdu tvarkant asmens vaizdo duomenis, rezultatų apibendrinimą.

Vaizdo stebėjimą reglamentuoja ADTAI. VDAI, siekdama išsiaiškinti duomenų subjektų teisių įgyvenimą tvarkant asmens vaizdo duomenis, susirašinėjimo būdu atliko asmens duomenų tvarkymo teisėtumo patikrinimus 92 bendrovėms priklausančiose degalinėse (toliau – degalinės).

Tikrinimo metu nustatyta, kad 33 degalinės nevykdo vaizdo stebėjimo, t. y. netvarko asmens vaizdo duomenų. ADTAI pažeidimai nustatyti 57 degalinėse. Su 2 degalinėmis susisiekti nepavyko.

ADTAI 31 straipsnis nustato, kad asmens duomenys gali būti tvarkomi automatinio būdu tik tuomet, kai duomenų valdytojas arba jo atstovas Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka praneša apie tai VDAI. Apie asmens vaizdo duomenų tvarkymą buvo pranešusios tik 2 degalinės. 55 degalinės tvarkė asmens vaizdo duomenis prieš tai nepranešusios VDAI, kaip tai numato ADTAI 31 straipsnis (11 iš jų pranešimus apie asmens vaizdo duomenų tvarkymą automatinio būdu pateikė tikrinimo metu).

Nustatyta, kad degalinės netinkamai įgyvendina ADTAI 20 straipsnyje įtvirtintą duomenų subjekto teisę žinoti apie jo asmens duomenų tvarkymą: 47 degalinės informaciniais ženklais duomenų subjektus informuoja apie vykdomą vaizdo stebėjimą, tačiau duomenų subjektams nėra pateikiama informacija apie vaizdo stebėjimą vykdančią duomenų valdytoją ir jo rekvizitus; 27 degalinės netinkamu atstumu pateikia duomenų subjektams informaciją apie vykdomą vaizdo stebėjimą, t. y. duomenų subjektas apie vykdomą vaizdo stebėjimą sužino jau būdamas vaizdo stebėjimo kamerų lauke.

Atsižvelgiant į tai, kad ADTAI 20 straipsnio 3 dalyje yra numatyta, jog vykdančiam vaizdo stebėjimą darbo vietoje ir duomenų valdytojo patalpose ar teritorijose, kuriose dirba jo darbuotojai, šie darbuotojai apie tokį jų vaizdo duomenų tvarkymą turi būti informuojami raštu ADTAI 24 straipsnio 1 dalyje nustatyta tvarka, tikrinimo metu nustatyta, kad tik 31 degalinės darbuotojai informuojami raštu, tačiau iš jų 22 degalinių darbuotojai nėra pilnai informuojami pagal ADTAI 24 straipsnio tvarką. 17 degalinių darbuotojai nėra informuojami raštu apie vykdomą vaizdo stebėjimą jų darbo vietoje.

Nustatyta, kad 37 degalinės įgyvendina duomenų subjekto teisę susipažinti su jo asmens duomenų tvarkymu, tačiau 15 iš jų reikalauja pateikti motyvuotą ar pagrįstą prašymą, siekiant įgyvendinti minėtą teisę, nors ADTAI 25 straipsnis suteikia galimybę susipažinti su savo tvarkomais asmens duomenimis pateikus asmens tapatybę patvirtinanti dokumentą ar pateikus prašymą raštu (t. y. nenurodžius prašymo motyvų).

25 degalinės neturi dokumento, reglamentuojančio asmens vaizdo duomenų tvarkymą. 28 degalinės turi minėtą dokumentą, tačiau jis neatitinka ADTAI 18 straipsnio reikalavimų. Degalinėms dėl nustatytų pažeidimų pašalinimo pateikti nurodymai.

EUROPOS SAJUNGOJE

EDAPP 2008 m. ataskaita

Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūnas (toliau – EDAPP) paskelbė 2008 m. veiklos ataskaitą. Joje apžvelgiama ketvirtųjų šios įstaigos, kaip gana naujos nepriklausomos asmens duomenų apsaugos priežiūros įstaigos, gyvavimo metų veikla. Ši ataskaita vainikuoja EDAPP pirmosios kadencijos darbą ir suteikia galimybę pažvelgti, kaip vyko įstaigos veiklos vystymasis nuo pat pradžių.

Ataskaitoje apžvelgta, kaip buvo pasiektas akivaizdus progresas abiejose, tiek priežiūros, tiek konsultavimo, srityse. Atkreiptas dėmesys, kad Europos Bendrijos valstybės institucijos ir struktūros yra padariusios didelę pažangą, kad užtikrintų tinkamą duomenų apsaugos taisyklių laikymąsi, tačiau ateityje jų laukia dar nemažai iššūkių. EDAPP, kaip priežiūrą vykdanči institucija, deda daug pastangų, kad įvertintų esamą praktiką, stebi, kaip įgyvendinamos atlikus prevencinius tikrinimus pateiktos rekomendacijos. EDAPP taip pat atliko didelį patariamąjį darbą europinėms institucijoms, pareiškė savo nuomonę dėl iš tiesų didelio skaičiaus teisinių projektų.

Ataskaitą anglų kalba galite rasti adresu
http://www.ada.lt/images/cms/File/Tarptautinis_bendradarbiavimas/AR2008_EN.pdf.

Dalyvavimas darbo grupėse, susitikimuose

Įvyko 31-oji Tarptautinė duomenų apsaugos ir privatumo konferencija

2009 m. lapkričio 4–6 d. Madride (Ispanija) įvyko 31-oji Tarptautinė duomenų apsaugos ir privatumo konferencija. Renginyje dalyvavo VDAI direktorius dr. Algirdas Kunčinas.

Šiemet į konferenciją susirinko apie tūkstantį asmens duomenų apsaugos arba vienu ar kitu būdu susijusių su asmens privatumu ekspertų iš 83 pasaulio šalių. Ši konferencija – tai pats svarbiausias kartą metuose vykstantis asmens duomenų ir privatumo apsaugos renginys. Į jį susirenka asmens duomenų apsaugos institucijų vadovai iš viso pasaulio, atstovai iš privataus ir viešojo sektoriaus, akademinė visuomenė, – visi tie, kuriems asmens privatumo apsauga yra labai svarbi. Tai vieta, kur pristatomos karščiausios asmens duomenų apsaugos naujienos, aktualijos, gvildenamos opiausios problemos, keičiamasi patirtimi, dalijamasi lūkesčiais ir siekiais šioje svarbioje žmogaus teisių apsaugos srityje.

31-ojoje Tarptautinėje duomenų apsaugos ir privatumo konferencijoje, kurios šūkis šiais metais – „Privatumas: šiandiena rytoj“, buvo gvildinama, kokie pavojai ir iššūkiai pastaruoju metu ir ateityje laukia privatumo ir asmens duomenų apsaugos. Renginys buvo padalytas į 6 sesijas ir 12 paralelinių sesijų, pranešimus skaitė daugiau kaip 90 pranešėjų. Pusiausvyros tarp saugumo ir privatumo išlaikymas buvo vienas iš pagrindinių klausimų, kuriuos kėlė į renginį susirinkę ekspertai, ypač atkreiptas dėmesys į tuos mechanizmus, kurių augimas pastaruoju metu itin didelis, pavyzdžiui, vaizdo stebėjimas. Spartus informacinių technologijų vystymasis, ypač interneto, ir jų įtaka duomenų apsaugos ir privatumo sričiai

buvo taip pat apžvelgtas šioje konferencijoje. Kita iš esminių renginyje gvildentų temų – nepilnamečių apsauga, kaip vienas iš strateginių tikslų skaitmeniniame pasaulyje. Pamėginta atsakyti į klausimą, kaip užtikrinti nepilnamečių amžiaus kontrolę, kaip išsiaiškinti, ar jie įgyja pakankamai žinių apie galimus pavojus, kylančius naudojantis naujausiomis technologijomis.

Vienas iš šioje konferencijoje keltų pagrindinių tikslų – diskutuoti dėl jungtinio pasiūlymo, parengto Tarptautiniam standartų dėl asmens duomenų ir privatumo apsaugos projektui. Šį dokumentą anglų kalba galite rasti konferencijos svetainėje <http://www.privacyconference2009.org> adresu http://www.privacyconference2009.org/privacyconf2009/dpas_space/space_reserved/documents_adoptados/common/2009_MADRID/estandares_resolucion_madrid_en.pdf.

Dvišalis susitikimas dėl Duomenų išsaugojimo direktyvos

2009 m. lapkričio 12 d. Briuselyje (Belgija) įvyko dvišalis susitikimas dėl Direktyvos 2006/24/EB (Duomenų išsaugojimo). Susitikime dalyvavo VDAI direktoriaus pavaduotoja Rita Vaitkevičienė.

Šio Europos Komisijos ir Lietuvos atstovų susitikimo tikslas – išsamiai išanalizuoti, kaip Lietuvoje įgyvendinama Direktyva 2006/24/EB. 2009 m. spalio mėnesį valstybės narėms buvo išsiuntinėtas klausimynas. Šalys narės įpareigos iki lapkričio mėn. vidurio atsakyti klausimyno punktus dėl nusikaltimų, kuriems tirti naudojami srauto duomenys, dėl kvalifikavimo, kaštų paskirstymo, Direktyvos veikimo efektyvumo. Iki gruodžio vidurio valstybės narės įpareigos pateikti atsakymus į klausimyno punktus dėl statistinių duomenų.

Susitikime pagal klausimyno punktus aptarta teisiniai, finansiniai ir organizaciniai Direktyvos 2006/24/EB įgyvendinimo aspektai bei problemos, su kuriomis susiduria Lietuva. Po šio susitikimo minėtas klausimynas buvo užpildytas ir pateiktas Europos Komisijai.

Informacinis susitikimas dėl Duomenų išsaugojimo direktyvos

2009 m. lapkričio 23 d. Briuselyje (Belgija) įvyko informacinis susitikimas dėl Direktyvos 2006/24/EB (Duomenų išsaugojimo). Susitikime dalyvavo VDAI direktoriaus pavaduotoja Rita Vaitkevičienė.

Šiame susitikime aptartos problemos ir sunkumai, su kuriais susiduria valstybės narės, įgyvendindamos Direktyvos 2006/24/EB nuostatas nacionalinėje teisėje. Informuota, kad dėl Direktyvos įgyvendinimo nuolatos dirba ekspertų grupė, kurią sudaro 25 nariai – teisėsaugos institucijų, elektroninių ryšių gamintojų asociacijos ir elektroninių ryšių tiekėjų, nacionalinių asmens duomenų apsaugos institucijų atstovai, Europos Parlamento nariai, Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūno atstovas. Šios ekspertų grupės užduotis – išleisti gaires su rekomendacijomis, kaip tinkamai įgyvendinti Direktyvą 2006/24/EB ir aprašyti gerąją patirtį.

Kiekvienos valstybės narės atstovai susitikime informavo apie pažangą įgyvendinant Direktyvą jų šalyje. Gavęs visų valstybių užpildytus klausimynus direktoratas visus atsakymus apibendrins ir pateiks atskaitą.

73-iasis 29 straipsnio darbo grupės susitikimas

2009 m. lapkričio 30–gruodžio 1 d. Briuselyje (Belgija) įvyko 73-iasis direktyvos 95/46/EB 29 straipsnio darbo grupės duomenų apsaugai tvarkant asmens duomenis susitikimas. Renginyje dalyvavo VDAI Skundų nagrinėjimo ir tarptautinio bendradarbiavimo skyriaus vyriausioji specialistė Justina Ragelskienė.

Susitikime diskutuota apie darbo grupės priimtą nuomonę dėl socialinių tinklų. Aptarta 2009 m. lapkričio 17–18 d. vykusio saugaus uosto konferencija, tokios temos kaip privatumo ateitis, elektroninės sienos, trečiųjų šalių problematika ir kiti klausimai.